

Vergaderjaar 2025–2026

29 023

Voorzienings- en leveringszekerheid energie

AQ

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 mei 2026

De vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei¹ heeft schriftelijk overleg gevoerd met de Staatssecretaris en de Minister van Klimaat en Groene Groei over het **eindrapport Aansluitoffensief – Acht doorbraken voor betere benutting van het elektriciteitsnet**. Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit. Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 17 maart 2026.
- De antwoordbrief van 16 april 2026.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei,
Karthaus

¹ Samenstelling:

Van Aelst-den Uijl (SP), Van Ballekom (VVD), Baumgarten (JA21), Beukering (Fractie-Beukering), Bovens (CDA), Crone (GroenLinks-PvdA), Dessing (FVD), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Van Gulp (GroenLinks-PvdA), Holterhues (ChristenUnie), Karaaslan-Kilic (D66), Kluit (GroenLinks-PvdA) (voorzitter), Kroon (BBB), Van Langen-Visbeek (BBB) (ondervoorzitter), Van Meenen (D66), Panman (BBB), Perin-Gopie (Volt), Petersen (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Straus (VVD), Van Strien (PVV), Thijssens (GroenLinks-PvdA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp)

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN / KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Minister van Klimaat en Groene Groei

Den Haag, 17 maart 2026

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van uw voorganger van 4 februari 2026 betreffende het eindrapport Aansluitoffensief – Acht doorbraken voor betere benutting van het elektriciteitsnet.² De leden van de fracties van de **BBB**, **D66** en **SP** hebben naar aanleiding daarvan een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

In uw brief geeft u aan dat er ruim 14.000 bedrijven en instellingen op de wachtlijst staan voor stroom.³ Drie provincies staan op slot. Ondertussen zet u met een speciale taskforce in op Top-50 flexafspraken om maatwerk te leveren aan de allergrootste industriële elektriciteitsverbruikers.⁴ Welke afspraken gaat u maken met het MKB en de inwoners van deze provincies om dit probleem ook voor hen zo snel mogelijk op te lossen?

U wilt netbeheerders voor de jaren 2026 en 2027 aansporen om vooruitstrevend flexibiliteit in te kopen, met een streven naar 500 miljoen euro extra per jaar.⁵ U geeft aan dat deze enorme extra kosten «initieel worden verwerkt in de nettarieven»⁶ en dat dit kan stuiten op «flinke weerstand gezien reeds hoge en toenemende nettarieven»⁷, deze zijn nu al de hoogste in Europa. Hoe gaat u voorkomen dat dit leidt tot een ongelijk speelveld, verdere verschraving van onze economie en meer energiearmoede? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Voor de inzet van regionale flextenders en batterijen hebben we ruimte en vergunningen nodig, waarbij u nadrukkelijk naar decentrale overheden kijkt voor het «aanwijzen van geschikte gronden».⁸ Kunt u globaal aangeven om hoeveel grond het gaat? Is er hiervoor voldoende beschikbare capaciteit bij decentrale overheden? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

In het rapport wordt voorgesteld gasoplossingen te gaan gebruiken als de congestie langer duurt dan met batterijen kan worden opgelost («duurzaam als het kan, gas als het moet»⁹). Wat betekent dit voor de energietransitie? Zijn onze gasvoorraden hiervoor toereikend? In het rapport wordt bij de risico's gewaarschuwd dat «beperkte stikstof-

² Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AM.

³ Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AM, p. 1.

⁴ Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AM, p. 3.

⁵ Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AM, p. 4.

⁶ Kamerstukken I 2025/26, 29 023, AM, p. 4.

⁷ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 12.

⁸ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 11.

⁹ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 9.

ruimte»¹⁰ het bijplaatsen van regelbaar vermogen, zoals gasgeneratoren of het uitbreiden van infrastructuur, in de weg kan zitten. Hoe gaat u dit voorkomen?

U noemt heel expliciet dat de situatie in Flevoland, Gelderland en Utrecht (de FGU-regio) de allerhoogste urgentie heeft, in de brief geeft u aan dat de acht voorgestelde doorbraken deze specifieke, urgente problematiek niet zullen oplossen.¹¹ Wat gaat u doen om juist deze urgente problematiek aan te pakken?

Uit het rapport blijkt dat de uitvoeringscapaciteit bij de netbeheerders een groot aandachtspunt is.¹² Wat betekent dat voor de haalbaarheid van uw plannen? In een deskundigenbijeenkomst gaven de netbeheerders aan dat er ook maar beperkt capaciteit is voor pilots bij het testen van innovatieve oplossingen.¹³ Wat gaat u daaraan doen?

U spreekt in het plan over «flex als norm»¹⁴ en over het standaardiseren van slim opladen bij huishoudens. U merkt daarbij op dat een grote gedragsverandering bij netgebruikers niet vanzelf komt.¹⁵ Betekent dit dat de overheid en netbeheerders straks gaan bepalen wanneer iemand bijvoorbeeld zijn auto mag opladen? Zo ja, gebeurt dat vrijwillig of verplicht? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

U stelt voor om voor de complexe maatschappelijke afwegingen rondom het stroomnet een nieuwe onafhankelijke adviesraad in te stellen die adviseert aan de Minister van KGG.¹⁶ Waarom kiest u voor een nieuwe adviesraad? Zorgt dit niet voor vertraging in plaats van versnelling? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

In de brief wordt ingezet op het beter benutten van het elektriciteitsnet, onder meer door het vergroten van de risicobereidheid en het contracteren van flexibiliteit boven bestaande financiële grenzen.¹⁷ Hoe borgt u dat deze versnelling niet ten koste gaat van de betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem, de rechtszekerheid van aangeslotenen en de voorspelbaarheid en betaalbaarheid van nettarieven?

In de brief wordt voorgesteld te onderzoeken of de maatschappelijke afweging tussen betrouwbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid

¹⁰ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 11.

¹¹ *Kamerstukken I 2025/26*, 29 023, AM, p. 4.

¹² Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 11.

¹³ Deskundigenbijeenkomst netcongestie Eerste Kamer der Staten-Generaal, 23 september 2025, te raadplegen via Verslag van de vergadering van de commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei (EZ/KGG) op 23 september 2025 – Eerste Kamer der Staten-Generaal.

¹⁴ *Kamerstukken I 2025/26*, 29 023, AM, p. 3.

¹⁵ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 11.

¹⁶ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 14.

¹⁷ *Kamerstukken I 2025/26*, 29 023, AM, p. 2, 4.

van het elektriciteitsnet explicieter bij de overheid moet worden belegd, in plaats van bij netbeheerders.¹⁸ Welke governance en wetgevingsopties worden hierbij verkend, en op welk moment en op welke wijze wordt de Eerste Kamer betrokken bij deze afweging, gelet op haar rol bij de beoordeling van bevoegdheidsverdeling, rechtsstatelijke borging en wetgevingskwaliteit?

In het rapport wordt flexibiliteit geschetst als een toekomstig uitgangspunt («flex als norm»), waarbij wordt aangegeven dat wordt gezien of en hoe dit wettelijk kan worden geborgd.¹⁹ Kunt u toelichten welke juridische instrumenten hiervoor in beeld zijn en hoe wordt geborgd dat een eventuele wettelijke verankering uitvoerbaar, proportioneel en niet discriminerend is voor verschillende typen netgebruikers?

In de Sporenbrug in Amsterdam loopt een succesvolle pilot om de krapte op het stroomnet te verminderen.²⁰ Tijdens pieken op het elektriciteitsnet worden de bewoners beloond als ze hun energieverbruik verlagen. In de ogen van de leden van de D66-fractie past deze pilot goed bij het uitgangspunt van flexibiliteit. Hoe kijkt u naar deze pilot en vergelijkbare pilots waarin bewoners zich organiseren? Hoe gaat u zich inzetten om meer soortgelijke pilots te stimuleren, of succesvolle te vergroten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

Allereerst merken de leden van de SP-fractie op dat u niet bereid bent politieke keuzes te maken over de economie en industrie in het rapport of bijhorende brief. Zo gebruiken datacenters inmiddels net zo veel stroom als 1,9 miljoen woningen terwijl zij weinig werkgelegenheid bieden, maar worden er wel plannen gemaakt om datacenters uit te breiden.²¹ Hoe zwaar wegen de belangen van datacenters en techbedrijven ten opzichte van andere belangen, zoals de woningbouwopgave? Welke doelen zijn volgens u prioritair als het gaat om aansluitingen op het net?

Ook merken de leden van de SP-fractie op dat het probleem van netcongestie al lange tijd speelt. Zo organiseerde de Tweede Kamer al in 2019 een hoorzitting over netcongestie.²² Toch duurt het lang om dit probleem op te lossen. Volgens deze leden hebben overheden te lang gewacht om uitbreiding van de stroomnetten te financieren. Tegelijkertijd zien deze leden dat tekorten in bijvoorbeeld drinkwater de woningbouwopgave kunnen belemmeren.²³ Welke lessen heeft u geleerd van de opkomst en aanpak van netcongestie, en hoe wilt u deze kennis gebruiken om soortgelijke tekorten van bijvoorbeeld drinkwater en stikstofruimte te voorkomen en aan te pakken?

¹⁸ *Kamerstukken I* 2025/26, 29 023, AM, p. 2.

¹⁹ Ministerie van Klimaat en Groene Groei, Netbeheer Nederland, VNO-NCW, MKB-Nederland, NVDE & Autoriteit Consument & Markt, *Actieagenda Netcongestie: maatregelen voor sneller uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet*, Den Haag: Ministerie van Klimaat en Groene Groei 2024, te raadplegen via open.overheid.nl, p. 20.

²⁰ «Kleurt de app rood, dan halen de Sporenburgers de stekker uit de elektrische auto», *NRC* 27 februari 2026.

²¹ NOS, «Ongeveer 45 datacenters gebruiken net zo veel stroom als 1,9 miljoen woningen», 15 december 2025, te raadplegen via <https://nos.nl/artikel/2594650-ongeveer-45-datacenters-gebruiken-net-zo-veel-stroom-als-1-9-miljoen-woningen>

²² J. Tiekstra, «Géén slingers: onze netcongestie bestaat nu vijf jaar», *Binnenlands Bestuur* 8 november 2024, te raadplegen via <https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/energietransitie/geen-slingers-onze-netcongestie-bestaat-nu-vijf-jaar>

²³ «Tekort aan drinkwater dreigt, beloofde voorraden komen niet van de grond», *Trouw* 2 juli 2025, te raadplegen via [Tekort aan drinkwater dreigt, beloofde voorraden komen niet van de grond](https://www.trouw.nl) | Trouw

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken.

Voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei
S.M. Kluit

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN KLIMAAT EN GROENE GROEI

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 april 2026

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de vragen die leden van de vaste commissie voor Economische Zaken / Klimaat en Groene Groei hebben gesteld over het rapport *Aansluitoffensief – Acht doorbraken voor betere benutting van het elektriciteitsnet* (kenmerk 180254, ingezonden 17 maart 2026).

De Staatssecretaris van Klimaat en Groene Groei,
J. de Bat

Beantwoording vragen over het rapport *Aansluitoffensief – Acht doorbraken voor betere benutting van het elektriciteitsnet*

Vragen van de leden van de fractie van de BBB

1

In uw brief geeft u aan dat er ruim 14.000 bedrijven en instellingen op de wachtlijst staan voor stroom. Drie provincies staan op slot. Ondertussen zet u met een speciale taskforce in op Top-50 flexafspraken om maatwerk te leveren aan de allergrootste industriële elektriciteitsverbruikers. Welke afspraken gaat u maken met het MKB en de inwoners van deze provincies om dit probleem ook voor hen zo snel mogelijk op te lossen?

Antwoord

Het doel van de Top-50 flexafspraken is het ontsluiten van flexibiliteit zodat er meer ruimte vrijkomt voor andere partijen, zowel groot- als kleinverbruikers. De netcongestie-inzet richt zich overigens niet alleen op industriële verbruikers, maar nadrukkelijk óók op huishoudens en het mkb. Voor hen zetten we in op het beter benutten van het net door flexibel stroomverbruik, zoals het slim laden van elektrische auto's en het slim inzetten van andere net-intensieve apparaten zoals thuisbatterijen en warmtepompen. Marktpartijen ontzorgen zo huishoudens en ondernemers door hun stroomverbruik slim te optimaliseren. Zo worden zij gestimuleerd en beloond om drukke momenten op het net te vermijden. Dit gebeurt nu al in bijvoorbeeld de provincie Utrecht waar het laadvermogen van publieke laadpalen op drukke momenten tijdelijk wordt beperkt om het net te ontzien.

Het kabinet werkt met de Autoriteit Consument en Markt (ACM), netbeheerders en marktpartijen om brede toepassing van dit soort diensten mogelijk te maken. Daarnaast wordt gewerkt aan een nieuw tariefstelsel met tijdsafhankelijke nettarieven voor kleine verbruikers, waarbij de hoogte van de tarieven afhangt van het moment van gebruik. Dit stimuleert verbruik buiten piekmomenten, omdat de kosten dan minder zijn. Dit helpt om piekbelasting en netcongestie te verminderen.

2

U wilt netbeheerders voor de jaren 2026 en 2027 aansporen om vooruitstrevend flexibiliteit in te kopen, met een streven naar 500 miljoen euro extra per jaar. U geeft aan dat deze enorme extra kosten «initieel worden verwerkt in de nettarieven» en dat dit kan stuiten op «flinke weerstand gezien reeds hoge en toenemende nettarieven», deze zijn nu al de hoogste in Europa. Hoe gaat u voorkomen dat dit leidt tot een ongelijk speelveld, verdere vershraling van onze economie en meer energiearmoede? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Antwoord

Om onze economie niet tot stilstand te laten komen, woningbouw mogelijk te maken en bedrijven en huishoudens van de wachtlijst te halen, investeren netbeheerders volop in de elektriciteitsnetten. Het bouwen van deze infrastructuur kent echter een lange doorlooptijd. Een snellere manier om te zorgen voor meer ruimte op het elektriciteitsnet is het inkopen van flexibele oplossingen bij bestaande aangesloten en door het flexibel aansluiten van partijen op de wachtlijst. De investeringen die netbeheerders hiervoor doen, worden bekostigd via de nettarieven die alle aangeslotenen betalen. Daarbij legt de ACM op voorhand geen beperkingen op aan de totale uitgaven, zolang deze doelmatig zijn.

Met extra uitgaven voor flexibiliteit wordt er meer ruimte gecreëerd om partijen op de wachtlijst aan te kunnen sluiten. Deze partijen zullen

vervolgens ook nettarieven gaan betalen waardoor de kosten voor het elektriciteitsnet over meer volume kan worden afgerekend en de genoemde € 500 mln. extra wellicht niet tot een tariefstijging leidt. Het daadwerkelijke effect op de tarieven is niet alleen afhankelijk van het aantal extra aangesloten partijen en hun elektriciteitsverbruik, maar ook van de prijs die de markt vraagt voor deze ingekochte flexibiliteit. De nettarieven voor energie-intensieve industrie zijn in Nederland hoger dan in buurlanden. Dit komt mede door kortingsregelingen in buurlanden. Het kabinet heeft oog voor het ongelijk speelveld voor bedrijven die concurreren met buitenlandse partijen met name als gevolg van de nettarieven. De Europese Commissie heeft begin dit jaar om dezelfde redenen de sectorenlijst van de Indirecte Kosten Compensatie (IKC) uitgebreid met 22 extra (sub)sectoren. Daarom is in het Coalitieakkoord vanaf 2028 tot en met 2035 een envelop beschikbaar gesteld om de elektriciteitskosten voor die bedrijven te verlagen en middelen tot 2035 voor het verlengen en het uitbreiden van de IKC. Het kabinet werkt aan een precieze invulling hiervan. Daarnaast monitort het kabinet nauwkeurig de ontwikkeling van de energiekosten voor huishoudens, waaronder de nettarieven voor elektriciteit. De effecten hiervan op de koopkracht worden betrokken bij de besluitvorming over de Rijksbegroting voor 2027.

3

Voor de inzet van regionale flextenders en batterijen hebben we ruimte en vergunningen nodig, waarbij u nadrukkelijk naar decentrale overheden kijkt voor het «aanwijzen van geschikte gronden». Kunt u globaal aangeven om hoeveel grond het gaat? Is er hiervoor voldoende beschikbare capaciteit bij decentrale overheden? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Antwoord

Op dit moment werkt het kabinet samen met de netbeheerders en marktpartijen de regionale tenders voor flexibele inzet verder uit om dit jaar vier van dergelijke tenders uit te schrijven. Het is nu nog niet te zeggen hoeveel grond nodig is of waar deze gevonden moet worden. De capaciteit moet immers op de juiste plekken worden ingepast om netcongestie op knelpunten op te lossen. Voor nieuwbouw kan grond gehuurd of gekocht worden van private partijen en kan het gaan om grond op bedrijventerreinen of om landbouwgrond. Er kan mogelijk ook grond van publieke partijen, zoals gemeenten, worden benut. Met deze tenders wordt overigens juist ook beoogd om bestaande capaciteit te contracteren. Hiervoor is uiteraard geen nieuwe grond nodig en er is vaak ook ruimte binnen de bestaande vergunningen voor het leveren van flexibiliteit. Door niet alleen nieuwe nog te bouwen installaties, maar ook bestaande flexibiliteit in afname of invoeding mee te laten bieden is de verwachting dat er sneller flexibiliteit gecontracteerd kan worden. Zo werken we uiteindelijk toe naar een meer volwassen markt voor flexibiliteit.

Ook reguliere flextenders die uitgezet zijn omdat congestiemanagement onvoldoende opleverde, bijvoorbeeld in Utrecht, Zeeland en de onlangs aangekondigde tender van Liander voor maximaal 750 MW nieuw vermogen, zullen bijdragen aan het volwassen worden van deze markt zodat ook klanten op de wachtrij kunnen worden aangesloten.

4

In het rapport wordt voorgesteld gasoplossingen te gaan gebruiken als de congestie langer duurt dan met batterijen kan worden opgelost («duurzaam als het kan, gas als het moet»). Wat betekent dit voor de energietransitie? Zijn onze gasvoorraden hiervoor toereikend?

Antwoord

De flexanders die in het rapport worden benoemd zijn technologie-neutraal. Het kan bijvoorbeeld gaan om het plaatsen van batterijen of in het uiterste geval het inzetten van gasinstallaties. In de praktijk kan de inzet van een flexender dus leiden tot beperkte extra opwek met fossiele brandstof op piekmomenten om zo overbelasting en uitval te voorkomen en mogelijk klanten van de wachtrij aan te sluiten. Dit willen we zo veel mogelijk voorkomen, maar is ook niet geheel uit te sluiten. Gezien de urgentie van de situatie op het stroomnet en de ruimte die genoemde flexanders opleveren, kan het nadeel van eventuele (beperkte) tijdelijke CO₂-uitstoot door het tijdelijk inzetten van gasinstallaties opwegen tegen mogelijk maken van vertraging van verdere verduurzaming, economische ontwikkeling en woningbouw. Ook voor deze situaties is CO₂-vrije stroom het structurele antwoord.

Het gaat nadrukkelijk niet om volcontinue inzet van gasoplossingen, maar alleen tijdelijk op piekmomenten, waardoor het effect op het totale gasverbruik in Nederland beperkt zal zijn. Het totale gasverbruik neemt naar verwachting de komende jaren af. Ook als deze afname minder snel verloopt, bijvoorbeeld als gevolg van de tijdelijke inzet van gas om netcongestie tegen te gaan, dan zijn de gasopslagen nog steeds toereikend om in de vraag te voorzien. GTS adviseert het kabinet jaarlijks over de wenselijke vulgraden van de gasopslagen, gebaseerd op onder andere het verwachte gasgebruik.

5

In het rapport wordt bij de risico's gewaarschuwd dat «beperkte stikstofruimte» het bijplaatsen van regelbaar vermogen, zoals gasgeneratoren of het uitbreiden van infrastructuur, in de weg kan zitten. Hoe gaat u dit voorkomen?

Antwoord

Inderdaad is stikstofruimte een mogelijk knelpunt. Naast de brede aanpak rondom stikstof door het kabinet wordt specifiek voor deze projecten ook naar oplossingen gezocht. Binnen de doorbraak rondom de regionale tenders voor flexibele inzet wordt gekeken voor welke locaties in het net de tenders worden uitgeschreven. Regelbaar vermogen kan vaak binnen een netvlak op verschillende locaties geplaatst worden. Wanneer er voor nieuwe capaciteit stikstofruimte nodig is, zal in samenwerking met regionale overheden worden gezocht naar specifieke fysieke locaties binnen het netvlak waar dergelijke ruimte nog beschikbaar is. Zoals in het antwoord op vraag 3 uiteengezet wordt nadrukkelijk ook gekeken naar de inzet van bestaande capaciteit. Hier is vaak al ruimte in vergunningen. Als het gaat om elektriciteitsinfrastructuur, biedt het voorstel van het Grids Package door de Europese Commissie een oplossing voor de stikstofproblematiek²⁴. Door het voorstel zouden de gevolgen van stikstofdepositie door de aanleg van elektriciteitsinfrastructuur niet mee hoeven te worden genomen in een beoordeling van natuureffecten²⁵.

6

U noemt heel expliciet dat de situatie in Flevoland, Gelderland en Utrecht (de FGU-regio) de allerhoogste urgentie heeft, in de brief geeft u aan dat de acht voorgestelde doorbraken deze specifieke, urgente problematiek niet zullen oplossen. Wat gaat u doen om juist deze urgente problematiek aan te pakken?

Antwoord

²⁴ Kamerstukken II, 2025–26, 22 112, nr. 4260

²⁵ Kamerstukken II, 2025–26, 29 023, nr. 640

Momenteel zet het kabinet met de netbeheerders en betrokken overheden alles op alles om de nijpende netcongestieproblematiek in de FGU-regio het hoofd te bieden, middels een gezamenlijke crisisaanpak. Een essentieel onderdeel van de aanpak in de FGU-regio is het versneld in de praktijk toepassen van de doorbraken uit het aansluitoffensief. Voor een uitgebreide toelichting op deze crisisaanpak en de huidige stand van zaken, verwijs ik u naar de recente brief hierover aan de Tweede Kamer²⁶.

7

Uit het rapport blijkt dat de uitvoeringscapaciteit bij de netbeheerders een groot aandachtspunt is. Wat betekent dat voor de haalbaarheid van uw plannen? In een deskundigenbijeenkomst gaven de netbeheerders aan dat er ook maar beperkt capaciteit is voor pilots bij het testen van innovatieve oplossingen. Wat gaat u daaraan doen?

Antwoord

De arbeidsmarkt, in het bijzonder voor technisch geschoold personeel, is krap. Daardoor is uitvoeringscapaciteit, bij netbeheerders maar ook bij overheden, een overkoepelend aandachtspunt bij de aanpak van netcongestie. Dit geldt zowel voor het versnellen van de aanleg van nieuwe infrastructuur als voor het realiseren van betere benutting van het net. Dit betekent dat scherpe prioritering van de schaarse capaciteit noodzakelijk is en rekening moet worden gehouden met incidentele vertragingen.

Om het tekort aan mensen aan te pakken hebben netbeheerders, installateurs en onderwijsinstellingen de handen ineen geslagen in het samenwerkingsverband Mensen Maken de Transitie. Eén van de hoofddoelstellingen is om meer technische vakmensen op te leiden.

Netbeheerders laten weten dat zij zoveel mogelijk het gesprek aangaan met personen of bedrijven met innovatieve ideeën om netcongestie tegen te gaan. Daarbij blijkt soms dat een aangedragen oplossing niet voldoet aan eisen m.b.t. veiligheid die ook wettelijk zijn vastgelegd, of dat een slim idee onvoldoende snel schaalbaar is om hier schaarse capaciteit voor in te zetten; dit zou immers ten koste kunnen gaan van andere oplossingen die meer klanten direct helpen.

8

U spreekt in het plan over «flex als norm» en over het standaardiseren van slim opladen bij huishoudens. U merkt daarbij op dat een grote gedragsverandering bij netgebruikers niet vanzelf komt. Betekent dit dat de overheid en netbeheerders straks gaan bepalen wanneer iemand bijvoorbeeld zijn auto mag opladen? Zo ja, gebeurt dat vrijwillig of verplicht? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Antwoord

De overheid en netbeheerders gaan niet bepalen wanneer iemand zijn of haar auto mag opladen. Flex als norm heeft als uitgangspunt dat flexibel elektriciteitsverbruik gewoon wordt en in de plaats komt van het huidige standaard verbruiksprofiel dat voor hoge pieken op het elektriciteitsnet zorgt. Slim verbruik door net-intensieve apparaten, zoals laadpalen en warmtepompen, houdt in dat deze apparaten eenvoudig *kunnen* reageren op systeemprikkels. Dergelijke systeemprikkels worden bijvoorbeeld gegeven door invoering van het aangekondigde tariefstelsel voor kleinverbruikers waarbij wordt betaald naar verbruik om het verbruik zoveel mogelijk te verplaatsen buiten piekuren. Vooruitlopend op het nieuwe tariefmodel (invoering voorzien per 2029), lopen er al pilots

²⁶ Kamerstukken II, 2025–26, 29 023, nr. 638

waarbij vergoedingen worden gegeven voor het verplaatsen van elektriciteitsverbruik. Er wordt dus nadrukkelijk ingezet op vrijwillige inzet van flexibiliteit die voordeliger is voor consumenten én het net ontlast, zonder verplichting om op bepaalde momenten wel of geen stroom te verbruiken.

Wel wordt gekeken naar juridische mogelijkheden om te waarborgen dat net-intensieve apparaten de technische functionaliteiten hebben om slim elektriciteit te verbruiken. Het uitgangspunt blijft dat consumenten de keuze hebben om stroom te verbruiken wanneer zij dat nodig hebben.

9

U stelt voor om voor de complexe maatschappelijke afwegingen rondom het stroomnet een nieuwe onafhankelijke adviesraad in te stellen die adviseert aan de Minister van KGG. Waarom kiest u voor een nieuwe adviesraad? Zorgt dit niet voor vertraging in plaats van versnelling? Deze leden ontvangen hierop graag een toelichting.

Antwoord

Op dit moment kiest het kabinet nog niet voor een onafhankelijke adviesraad, maar wil het op korte termijn versnelling creëren door een aantal concrete voorstellen om meer risico te nemen in kaart te brengen. Op basis van de uitkomsten zullen de netbeheerders, in overleg met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en de ACM, hun werkwijze aanpassen.

Vragen van de leden van de fractie van D66

10

In de brief wordt ingezet op het beter benutten van het elektriciteitsnet, onder meer door het vergroten van de risicobereidheid en het contracteren van flexibiliteit boven bestaande financiële grenzen. Hoe borgt u dat deze versnelling niet ten koste gaat van de betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem, de rechtszekerheid van aangeslotenen en de voorspelbaarheid en betaalbaarheid van nettarieven?

Antwoord

Meer risico nemen op het elektriciteitsnet kan leiden tot een andere betrouwbaarheidsnorm. Nederland is één van de landen met de hoogste betrouwbaarheid van het elektriciteitsnet ter wereld. Dat vind ik een groot goed, maar tegelijkertijd gaat dit ook ten koste van partijen die een (verzwaarde) elektriciteitsaansluiting wensen om nieuwe activiteiten te starten of te verduurzamen. Op dit moment staan 15.000 bedrijven en instellingen op de wachtlijst voor transportcapaciteit en dreigt een algehele aansluitstop voor de provincies Utrecht, Gelderland en Flevopolder. Tegen die achtergrond vindt het kabinet het belangrijk om de balans tussen betrouwbaarheid, beschikbaarheid – ook voor nieuwe aanvragen – en betaalbaarheid van elektriciteit zorgvuldig wordt gewogen. Op dit moment voert het kabinet gesprekken met netbeheerders, lokale overheden, de ACM en andere stakeholders over de afweging tussen betrouwbaarheid en beschikbaarheid van het net. Meer risico nemen leidt tot meer afnemers op het elektriciteitsnet waardoor de netkosten over een groter aantal afnemers kan worden verdeeld.

11

In de brief wordt voorgesteld te onderzoeken of de maatschappelijke afweging tussen betrouwbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van het elektriciteitsnet explicieter bij de overheid moet worden belegd, in plaats van bij netbeheerders. Welke governance en wetgevingsopties worden hierbij verkend, en op welk moment en op welke wijze wordt de

Eerste Kamer betrokken bij deze afweging, gelet op haar rol bij de beoordeling van bevoegdheidsverdeling, rechtsstatelijke borging en wetgevingskwaliteit?

Antwoord

Op dit moment worden de huidige kaders in wet- en regelgeving in kaart gebracht en geëvalueerd, zowel bij de ACM (Systeemcode) als bij EZK (Energiewet). Op het moment dat hier voorstellen voor aanpassingen worden onderzocht en geconcretiseerd wordt de Eerste Kamer betrokken bij deze afweging.

12

In het rapport wordt flexibiliteit geschetst als een toekomstig uitgangspunt («flex als norm»), waarbij wordt aangegeven dat wordt bezien of en hoe dit wettelijk kan worden geborgd. Kunt u toelichten welke juridische instrumenten hiervoor in beeld zijn en hoe wordt geborgd dat een eventuele wettelijke verankering uitvoerbaar, proportioneel en niet discriminerend is voor verschillende typen net-gebruikers?

Antwoord

Ook voor het spoor «flex als norm» worden de huidige kaders van de Systeemcode en de Energiewet in kaart gebracht en geëvalueerd. Uitvoerbaarheid en proportionaliteit van regelingen zijn daarbij altijd het uitgangspunt en cruciale afwegingen voor het uitwerken van eventuele juridische opties. Non-discriminatoire regelgeving is geborgd in de Energiewet.

13

In de Sporenbrug in Amsterdam loopt een succesvolle pilot om de krapte op het stroomnet te verminderen. Tijdens pieken op het elektriciteitsnet worden de bewoners beloofd als ze hun energieverbruik verlagen. In de ogen van de leden van de D66-fractie past deze pilot goed bij het uitgangspunt van flexibiliteit. Hoe kijkt u naar deze pilot en vergelijkbare pilots waarin bewoners zich organiseren? Hoe gaat u zich inzetten om meer soortgelijke pilots te stimuleren, of succesvolle te vergroten?

Antwoord

Het kabinet is bekend met de pilot in de wijk Sporenburg en werkt samen met de initiatiefnemers om de geleerde lessen breder toe te passen in de rest van Nederland. De pilot is inmiddels ook uitgebreid naar Arnhem, in de FGU-regio waar de netcongestieproblematiek nijpend is. Juist in zulke gebieden zijn innovatieve en collectieve initiatieven van grote waarde.

Een vergelijkbaar voorbeeld is het Buurtnet-initiatief van de gezamenlijke netbeheerders. Daarbij wordt informatie over de actuele belasting van het elektriciteitsnet in een wijk gevisualiseerd en gedeeld met bewoners. Op drukke momenten ontvangen zij een melding met het verzoek hun stroomverbruik te verplaatsen. Dit gebeurt inmiddels in 50 wijken in Nederland. Op termijn wordt deze informatie over actuele netbelasting ook breder beschikbaar gesteld, zodat het ook in andere apps en oplossingen kan worden gebruikt.

Gedragsonderzoekers van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat dragen hieraan bij door te adviseren over effectieve communicatie, en er wordt onderzocht welke handelingsperspectieven bewoners het beste stimuleren en in staat stellen drukke momenten op het stroomnet te vermijden. Het Kabinet heeft middelen uit het Klimaatfonds gereserveerd om dit soort pilots, onderzoeken en andere initiatieven gericht op vrijwillige gedragsverandering te stimuleren en succesvolle lessen op te schalen naar heel Nederland.

Vragen van de leden van de fractie van de SP

14

Allereerst merken de leden van de SP-fractie op dat u niet bereid bent politieke keuzes te maken over de economie en industrie in het rapport of bijhorende brief. Zo gebruiken datacenters inmiddels net zo veel stroom als 1,9 miljoen woningen terwijl zij weinig werkgelegenheid bieden, maar worden er wel plannen gemaakt om datacenters uit te breiden. Hoe zwaar wegen de belangen van datacenters en techbedrijven ten opzichte van andere belangen, zoals de woningbouwopgave? Welke doelen zijn volgens u prioritair als het gaat om aansluitingen op het net?

Antwoord

Verzoeken om transportcapaciteit worden non-discriminatoir beoordeeld door de netbeheerder. Met het prioriteringskader van de ACM zijn echter sectoren aangewezen die voorrang krijgen op beschikbare transportcapaciteit. Het gaat hierbij onder andere om woningbouw. Nieuwe datacenters zijn niet opgenomen in het kader en krijgen dan ook geen voorrang. Nieuwe transportcapaciteit voor woningbouw heeft daarmee voorrang op nieuwe verzoeken om transportcapaciteit van datacenters. Wel benadrukt het kabinet dat voor een concurrerende economie en onze digitale strategische autonomie ook duurzame datacenters nodig zijn. Daarbij erkent het kabinet dat er een discrepantie bestaat tussen de vraag uit de sector en dat wat in termen van ruimte en energieverbruik realiseerbaar is. Conform de motie van het Tweede Kamerlid Grinwis c.s.²⁷ onderzoekt het kabinet of en welk aanvullend beleid nodig is om te sturen op de vestiging en inpassing van toekomstige datacenters.

15

Ook merken de leden van de SP-fractie op dat het probleem van netcongestie al lange tijd speelt. Zo organiseerde de Tweede Kamer al in 2019 een hoorzitting over netcongestie. Toch duurt het lang om dit probleem op te lossen. Volgens deze leden hebben overheden te lang gewacht om uitbreiding van de stroomnetten te financieren. Tegelijkertijd zien deze leden dat tekorten in bijvoorbeeld drinkwater de woningbouwopgave kunnen belemmeren. Welke lessen heeft u geleerd van de opkomst en aanpak van netcongestie, en hoe wilt u deze kennis gebruiken om soortgelijke tekorten van bijvoorbeeld drinkwater en stikstofruimte te voorkomen en aan te pakken?

Antwoord

De ontwikkeling van ons land, met zijn grote dichtheid aan bevolking en economische activiteit, wordt geconfronteerd met meerdere uitdagingen, zoals – naast netcongestie – de beschikbaarheid van voldoende schoon drinkwater en de uitstoot van stikstof. Deze uitdagingen kennen ieder hun individuele dynamiek, bestuurlijke rolverdeling en complexiteit. Het kabinet en alle andere betrokken partijen bij de aanpak van netcongestie leren doorlopend lessen over de aanpak van deze specifieke uitdaging en welke manieren van samenwerken daarbij passen. De totstandkoming van het Aansluitoffensief laat in ieder geval zien dat het fundament onder het realiseren van doorbraken een doorvoeld en gedeeld besef is bij alle betrokken partijen, dat gemakkelijke en pijnloze oplossingen niet beschikbaar zijn en de enige uitweg is om in gezamenlijkheid en kortcyclisch aan concrete oplossingen te werken. Dergelijke ervaringen worden binnen het kabinet en de rijksoverheid uitgewisseld om waar mogelijk ook op andere uitdagende beleidsterreinen toe te passen.

²⁷ Kamerstukken II, 2025–26, 35 800 XXIII, nr. 46